

Fremskrittspartiet

-for folk flest

Innspill til energikommisjonen fra Vestland Frp.

Vestland FrP vil med dette komme med et innspill til energikommisjonen, basert på deres mandat.

Energimarkeder i rask endring, økt behov for elektrisk kraft, samfunnsøkonomisk kraftproduksjon, forsyningssikkerhet og interessemotsetninger i energipolitikken er alle elementer i mandatet. Innspillet vårt ser mandatet opp mot verneplan for vassdrag.

Vestland FrP vil foreslå å endre praksis i verna vassdrag, slik at kraftpotensialet kan brukes samtidig som verneverdiene blir ivaretatt. Dette er innenfor verneplanen og er beskrevet i verneplan 3. Vestland Frp vil fremme forslag om at Eikedalsvassdraget kan være pilotprosjekt for dette. Samnanger kommunestyre har vedtatt å jobbe for utbygging av Eikedalsvassdraget basert på miljødesign, men oppheving/ending av vernevedtaket må behandles av Stortinget. Utbyggingsplanene vil ikke berøre verneobjektet som er Fossen Bratte. Energikommisjonen kan i sitt arbeid legge til rette for en slik endring. Dette er et samfunnsøkonomisk godt prosjekt, som kan bidra med miljøvennlig energi og bedre forsyningssikkerheten i Bergsregionen. Eikedalsvassdraget kan gi like mye energi som Noa-Krafla forbruker i første byggetrinn, ca. 150GWh/år og 50MW installert effekt. I en tid der motstanden mot landbasert vindkraft er stor, er dette et steg i riktig retning og et godt eksempel på kraftutbygging med små interessemotsetninger. Det er behov for mer miljøvennlig energi til det grønne skiftet, samtidig som det er motstand mot etablering av skånsom vannkraft i verna vassdrag. Blir Eikedalsvassdraget brukt som pilotprosjekt, kan dette løse ut skånsom kraftbygging i flere vassdrag i Vestland Fylke, som igjen kan være med å løse den pågående kraftkrisen i Bergsregionen.

Det er behov for å endre praksis i verna vassdrag, dette er det også gitt åpning for i Verneplan 3.

Endret praksis kan gi betydelig med ny miljøvennlig kraft, forsiktig beregnet til 15TWh årlig produksjon.

Dette tilsvarer nesten norsk nettoeksport i 2021, som var 17,3TWh.

Verneplanene beskriver kun deler av kraftpotensialet i verna vassdrag. (Stortingsproposisjon 89, side 30) Det er kun den mest verneverdige vassdragsnaturen som er beskrevet. (ca.40TWh) Mesteparten av dette er vassdragsnatur som fortsatt må være vernet, men deler av hovedvassdraget og perifere deler av sideelvene kan bygges ut på en skånsom måte som ivaretar verneverdiene.

Samtidig kan miljøvennlig kraftproduksjon på 15TWh/år realiseres.

Skånsom kraftbygging er også beskrevet i verneplan 3 (Stortingsproposisjon 89, side 46)

Stortingsproposisjon 89, side 30 beskriver også at varig vern kan oppheves, basert på følgende formulering: «Hvis det senere viser seg å være prosjekter der varig vern vanskelig kan forsvares, kan vernevedtaket endres på vanlig måte av Stortinget.»

NOU 1983: 41 (Sperstadutvalget) Her er det beskrevet at ny moderne og mer skånsom utbygging som ivaretar verneverdiene kan komme på et senere tidspunkt. Allerede i 1983 har de tenkt tanken at hvis verneverdiene blir ivaretatt, så bør skånsom kraftbygging kunne tillates også i verna vassdrag.

Vestland FrP vil sette søkelys på det paradokset at med dagens regelverk er verna vassdrag i prinsippet kun vernet mot kraftbygging. «Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag» skal ivareta vassdraget mot andre inngrep, men en forskrift blir ikke alltid fulgt. I forskriften er bakgrunnen for vassdragsvernet omtalt slik: «Gjennom hele verneplanarbeidet har det blitt presisert at vassdrag som er vernet mot kraftutbygging også må behandles med varsomhet når det gjelder andre typer inngrep.»

Offentlige aktører som Statnett og Statens vegvesen har ofte utført noen av de mest synlige inngrepene i verna vassdrag. En mer helhetlig forvaltning av vassdragene, som ivaretar verneverdiene på en bedre måte bør være målet. «Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for verna vassdrag» nevner at spesielt 100 metersbeltet skal ivaretas. Legger vi Eikedalsvassdraget til grunn er de mest synlige og skjemmende inngrepene utført i 100 metersbeltet. Dette viser at dagens regelverk ikke er godt nok, og bør fornyes slik at kraftpotensialet kan nyttes samtidig som verneverdiene ivaretas.

Om lag en tredel av norsk vassdragsnatur er omfatta av vern. Stortinget vedtok Verneplan for vassdrag i 1973, 1980, 1986, 1993, 2005 og 2009. Verneplanen består av 389 objekt, og de eldste verneplanene er snart 50 år. Vernet gjeld ikke kun vannstrengen i hovedelva, men hele nedbørfeltet. Dette til tross for at fokuset ofte var på store reguleringer og enkeltobjekt i hovedelva. Mye har endret seg når det gjelder lover, kunnskapsutvikling, teknologiutvikling, klimaendringer og klimafokus. Mange tror at verna vassdrag er urørt natur, men dette er ikke alltid tilfelle. Som regel går et verna vassdrag fra fjell til fjord, og av den grunn kan det være bebyggelse, jordbrukslandskap, sportsanlegg, industri, trafostasjoner, veier og linjetraséer som er i konflikt med vernet.

I tidligere tider var det også vandrevne installasjoner som kvernhus, sagbruk og kraftverk i mange av vassdragene som nå er vernet.

Målet må være å få til nytt regelverk som ivaretar verneverdiene, samtidig som kraftpotensialet kan nyttes på en skånsom måte. Dette kan gjennomføres uten å gjennomgå verneplanene på nytt.

I 2005 vedtok Stortinget å åpne for konsesjonsbehandling av anlegg inntil 1 MW i verna vassdrag. Dette har vist seg å ikke være riktig tilnærming til verneideen ut ifra både et samfunnsøkonomisk og vernemessig synspunkt.

Vassdragsforvaltninga bør endres slik at det er verneverdiene som styrer inngrepene, og ikke hva type inngrep som er tillat. Ved å la verneverdiene styre tiltakene i verna vassdrag, får vi en mer fornuftig og bærekraftig forvaltning.

1MW grensen blir samfunnsøkonomisk feil da det medfører at inngrepene blir tatt i naturen, men kraftpotensialet blir ikke nyttet. Dette medfører også at nye kraftverk får svekket økonomi, og ikke kan ta i bruk moderne teknologi og miljødesign som kan minimere inngrepene. Bedre økonomi kan også bety at småkraftprosjektene blir på norske hender. Det er ofte de økonomisk svake prosjektene som blir solgt ut av landet.

Dagens regelverk har også en annen svakhet, det er ikke tatt høyde for at vassdraga er ulike i form og størrelse. På grunn av at alle vassdrag er ulike, er det uheldig med en absolutt grense på 1MW.

I vassdrag som i sin helhet er verna pga. urørt natur er det ikke riktig med kraftproduksjon, da vil ikke vassdraget være urørt lenger. I mange andre verna vassdrag kan miljø/naturvennlig energi realiseres både i sideelver og hovedelv, uten vesentlig negative konsekvenser for miljø eller verneverdier.

Uavhengig av endring av regelverk må alle vannkraftutbygginger, også etter en eventuell endring, ivareta vilkårene i Naturmangfaldslova og Vassforskrifta. I tillegg har vi EU sitt Vassdirektiv og Fornyardirektiv som også skal følges.

Det bør åpnes for at de opprinnelige verneverdiene blir lagt til grunn, ikke en kunstig MW grense.

Flom har også komme inn som en ny trussel mot verneverdier i den senere tid. Regulering av verna vassdrag gir vassdraget en bedre flomsikring. Flomsikring ved hjelp av regulering og/eller overføring av vann, kan ivareta verneverdier og spare samfunnet for store beløp. Den regulerte kraften er samfunnsnyttig balansekraft, dette er også omhandla i energimeldinga fra 2016.

På slutten av 1800 og første halvdel av 1900 tallet var det ikke fokus på miljøvennlig utbygging. Det var vanlig med stor oppdemming, liten eller ingen minstevassføring og synlige/skjemmende rørgater i terrenget. Fisk eller planteliv i og rundt elva var ikke hensyntatt. Det var også vanlig å utnytte grunneiere, der fallrettene kunne bli kjøpt for ei tønne med sild. Her i Norge har heldigvis dette endra seg til det bedre i vår tid. I noen andre land blir vannkraftutbygging fortsatt utført på denne måten. Dette er grunnlaget for at EU ikke karakteriserer vannkraft som «grønt».

Senere år er det kommet ny teknologi som eksempelvis tunnelboring som erstatter rørgater i dagen, nye løsninger på inntak som minimerer inngrepa og bedre/sikrere regulering av minstevannføring.

Ledene kompetansemiljø har forska på miljødesign i vassdrag, som resulterer i at vannkraftutbygging kan realiseres mer skånsomt enn tidligere. Forskermiljøet bidrar til bærekraftig utbygging, slik at vassdragsverdiene blir ivaretatt samtidig som samfunnsøkonomisk verdiskaping fra vannkraft kan realiseres.

Det kan sjå ut for at forskning på miljø/naturvennlig kraftbygging i verna vassdrag er utelatt. Forskning anvendt i verna vassdrag kan åpne opp for miljømessig gode kraftprosjekt. Dette kan energikommisjonen endre.

Vannkraft er den kraften som raskest kan realiseres. Vannkraft er kjent teknologi og det er mange seriøse aktører. Det som er største flaskehalsen i dag er NVE sin behandlingstid. Vestland FrP vil at energikommisjonen setter fokus på NVE sin behandlingstid og at energikommisjonen foreslår nødvendige tiltak for å redusere konsesjonskøen.

Ønsker energikommisjonen å gå videre med Eikedalsvassdraget som pilotprosjekt, så kan Vestland FrP opplyse at kunnskapsnivået er stort i dette vassdraget.

NNI (Norsk naturinformasjon) ved Cand.real. Arnold Håland har levert et 500 siders dokument med naturundersøkinger i vassdraget. Konklusjonen er at det er små eller ingen verneverdier i vassdraget. Samnanger og Granvin kommuner engasjerte Terje Engvik til å lage en rapport angående verna vassdrag og kraftbygging. (Grunnlaget for småkraft i verna vassdrag). Han konkluderer med det samme. Det gjør også NOU 1983:42 som plasser Eikedalsvassdraget i verneklasse 4. (Ikke verneverdig) Ble likevel vernet pga fossen Bratte, som ikke vil bli berørt av en eventuell kraftbygging.

Ønsker energikommisjonen en kunnskapsbasert tilnærming til vannkraft i verna vassdrag, er Eikedalsvassdraget et godt førstevalg for videre forskning.

Vestland Frp vil med dette foreslå en betre og samla sett meir klima og miljøvennleg forvaltningsregime enn dagens regelverk:

Verna vassdrag må behandles med varsomhet basert på kunnskap, uansett type inngrep som planlegges. Et moderne vassdragsvern må åpna for ordinær konsesjonsbehandling, uten storleiksavgrensing (dagens 1 MW grense) der prosjekt kan realiseres uten vesentlige negative verknader for miljø- eller verneverdier. Der en legger til grunn at vern gjennom bruk er et viktig virkemiddel i norsk naturforvaltning, samtidig som det gir grunnlag for verdiskaping.

Ønsker energikommisjonen mer underlag/dokumentasjon kan dette fremskaffes ved forespørsel.

